

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Difficultas proposita resolvitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

præsupposita intentione finis ultimi, ad quem A primò fuerat conversa.

18. Ex alia verò parte, si in quolibet primo actu cuiusvis negotii occurrentis, debet voluntas à Deo moveri per instinctum specialem, sequitur maximum inconveniens, videlicet nullam finem noviter occurrentis volitionem posse esse peccatum, aliàs peccatum Deo ut causæ tribuere-
tur: undè in tractatu de Angelis doctimus primam Angeli volitionem non potuisse esse malam & peccaminosam, quia erat à Deo ut speciali motore: At negari non potest voluntatem posse multoties incipere operari peccando, & intendendo malum aliquem finem; deliberatio enim quam præsupponit peccatum, non necessariò debet esse consultatio cum inquisitione, quæ propriè consilium dicitur, sed sufficit quod sit perfecta cognitio, quæ ad libertatem requiritur, quæ cognitio potest supponi ad intentionem finis particularis, ut de se patet: Ergo ad intentionem cuiuscumque finis particularis, noviter occurrentis, non potest voluntas specialiter moveri & applicari à Deo.

Disp.
11.
art. 5.

§. II.

Difficultas proposita resolvitur.

19. **D**ico breviter: Prima intentio finis, quam homo elicit initio vite moralis, dum primò pervenit ad usum rationis, à Deo ut speciali motore procedit: in reliquo autem vite tempore, quando nova negotia incipiunt, novique finis intenditur, aliquando incipit homo operari speciali Dei motione & instinctu, aliquando verò seipsum applicat ex aliquo actu præsupposito, formaliter aut virtualiter permanenti.

20. Probatur prima pars: ut voluntas moveret se quoad exercitium in prima volitione finis, quam homo elicit initio vite, deberet esse in actu respectu illius: Sed voluntas non potest intelligi esse in actu respectu talis volitionis: Ergo in illa non potest se movere, sed debet specialiter à Deo moveri. Major est certa: nam unumquodque in actu movet, in quantum est in actu: Ergo nihil potest se movere ad illud, respectu cuius non est in actu, sed in potentia. Minor verò probatur: quia volitio illa, cum sit omnium prima, nullam aliam præsupponit, per quam voluntas constituitur in actu, & se reducat de potentia in actum.

21. Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Idcirco ad electionem mediorem voluntas movet seipsum, quia supponitur jam in actu per intentionem finis: Cum ergo ad primam simpliciter finis volitionem nullus actus supponatur (nam ipsa est primus actus voluntatis) non potest seipsum voluntas ad illam movere, sed debet moveri ab aliquo principio extrinseco actuali: sicut animal movet quidem se multipliciter, mediante motu cordis; ad ipsum verò motum cordis non se movet, sed movetur ab Authore nature; quia cum sit primus omnium motuum vitalium, non præsupponit alium, ex quo animal ad illum se applicet.

22. Confirmatur ampliùs: Ita se habet finis respectu voluntatis, sicut principium respectu intellectus: Sed intellectus in assensu primorum principiorum non se movet, sed movetur ab Authore nature: Ergo & voluntas in prima intentione finis non se movet, sed à Deo ut

speciali motore applicatur & movetur.

Ex quo inferes, Deum duobus modis cum voluntate ad illum actum concurrere. Primò in ratione agentis universalis, eam ad illum prædeterminando, eo modo quo in sententia, Thomistarum prædeterminat omnes causas secundas motione quadam generali, per quam attingit in illarum operationibus & effectibus existentiam, actualitatem, bonitatem transcendentem, aliasque rationes divinæ omnipotentia per se primò correspondentes, & in Deum ut in primam causam & ultimum finem reducibiles: Secundò in ratione agentis particularis, eam specialiter applicando ad primam illam intentionem; eo proportionali modo, quò ipsa se applicat ad electionem, & ad alios actus circa ea quæ sunt in finem. Unde licet voluntas se applicet ad ea quæ sunt ad finem, ex vi actualis illius & practicae cognitionis, quam vocamus imperium, ut infra ostendemus: ipsa applicatur à Deo ad primam intentionem finis, mediante aliqua cognitione practica & actuali, ab ipso specialiter causata, quæ in finem appellatur, & quæ supplet vices imperii, ut colligitur ex D. Thoma infra qu. 17. art. 5. ad 3. ubi ait: *Cum imperium sit actus rationis, ille actus imperatur qui rationi subditur: primus autem voluntatis actus ex rationis ordinatione non est, sed ex instinctu nature, aut superioris cause, ut supra dictum est, & ideo non oportet quod in infinitum procedatur.*

Secunda pars conclusionis, quæ asserit quod etiam in decursu vite, dum homo nova negotia incipit, novumque finem intendit, sepe à Deo specialiter moveri & applicari, patet: Tum quia interdum intentio illa est supernaturalis, & à gratia operante, cuius effectus sunt à voluntate, non se movente, sed mota à Deo (sic fle D. Thoma infra qu. 111. art. 2.) ut dum quis subito movetur ad fidem, vel ad penitentiam. Unde idem S. Doctor hic art. 6. ad 3. *Interdum specialiter movet aliquos ad aliquid determinate voluntatem quod est bonum; sicut in his qui movet per gratiam.* Tum etiam, quia ut docet Cajetanus 1. p. quest. 82. art. 4. Deus, etiam ut auctor nature, ad demonstrandam particularem providentiam quam habet de natura intellectuali, aliquando movet hominem ad opera de quibus antea non cogitaverat, puta ad querendum thesaurum, ad insequendos hostes, &c. Quare Machab. 4. dicitur: *Incidit illi bonum consilium.* Et Atifoteles libro 7. Ethic. ad Eudemium cap. 18. asserit primam bonam voluntatem esse à bona fortuna: ex quo infert D. Thomas hic art. 4. in calce corporis articuli, quod *neesse est ponere, quod in primum motum voluntatis voluntas prodeat ex instinctu alicujus exterioris moventis.* Ubi non loquitur de volitione quæ est prima simpliciter, sed de illa quæ est prima in aliquo ordine vel serie; ut patet exemplo sancti quod adducit, asserens quod dum aliquis incipit velle sanari, movetur à Deo, quia ad hunc actum non supponitur consilium aut deliberatio: Ergo non solum ad primam actum totius vite, sed etiam in decursu vite, dum homo nova negotia incipit, interdum specialiter movetur & applicatur à Deo.

Tertia denique pars, quæ asserit hominem in inceptione cuiuscumque negotii, & intentione cuiuscumque finis particularis, non agi speciali Dei motione & instinctu, sed interdum ad illam

se applicare & movere, etiam constat: Tum quia homo in inchoatione alicujus negotii & intentione alicujus finis particularis, potest peccare: Tum etiam quia talis intentio potest habere connexionem cum aliis actibus antecedentibus, & ad idem negotium pertinentibus, ex quibus homo potest se applicare ad illam: Ergo non oportet quod in omni primo actu, & inchoatione cujuscumque negotii, incipiat praeesse ex inchoatione Dei, sicut in primo actu totius vitae; sed potest etiam ex aliis principiis inchoare, puta ex suggestione Dæmonis, aut impulsu appetitus sensitivi, & hujusmodi: & tunc primus ille actus voluntatis, quem de novo habet circa finem illum, supponit aliquem alium voluntatis affectum, puta boni proprii, boni delectabilis, aut hujusmodi, ex quo voluntas applicat intellectum, non ut inquirat & consulat, sed ut judicet talem finem esse hunc & nunc bonum & convenientem, sicque seipsam ad illum movet.

Ex his patet solutio ad rationem dubitandi merito propositam. Dicimus enim voluntatem specialiter applicari à Deo, non solum ad primum actum totius vitae, sed etiam in cujuslibet negotii nova simpliciter inceptio, & in ea cuiquam posse peccare: in inceptioe verò non simpliciter prima, sed supponente aliquem actum ad illud negotium pertinentem, non inchoare speciali illa applicatione Dei, sed posse seipsam activè applicare ex illo actu præsupposito, formaliter aut virtualiter permanente; & sic in inceptioe alicujus negotii, & intentione alicujus finis particularis, posse esse peccatum.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Obijes primò contra primam partem conclusionis: Voluntas se movet in omni operatione libera: Sed prima volitio, non solum in quolibet negotio, sed etiam inchoatio usus rationis, potest esse libera, saltem quoad exercitium: Ergo ad illam voluntas se potest movere. Minor patet: Tum quia voluntas eam potest elicere & non elicere: Tum etiam quia potest esse meritoria, & de facto meritoria fuit in Angelis, & in Christo, ut vidimus in tractatu de Angelis. Major autem inde probatur, quòd hæc sit differentia inter actus necessarios & liberos, quòd in illis voluntas non se movet, sed movetur ab Authore naturæ, secus verò in istis, ut præcedenti tractatu ostensum est.

Respondeo, distinguendo Majorem: In omni operatione libera voluntas se movet, largè & improprie, producendo actum tendentem in finem, concedo Majorem: stricte & proprie, & sequè applicando ad agendum, nego Majorem. Solutio patet ex dictis in secundo notabilibus: plus enim requiritur ut voluntas se moveat inchoatione illa stricta & rigorosa, de qua agimus præfati, quam ut liberè operetur; quia ut liberè operetur, sufficit quod ejus actus regatur per judicium indifferens; ut verò se moveat specialiter, necesse est ut illud judicium sit ex aliquo alio priori motu, quo intellectus applicetur ad consiliandum & judicandum: quare cum ad primum voluntatis actum non possit supponi judicium indifferens, quòd sit ex alio ejus affectu, sed tale judicium debet esse

A specialiter à Deo applicante intellectum, stat quòd in tali actu voluntas possit esse libera, si præsupponatur in intellectu judicium indifferens, & tamen non se moveat, sed specialiter moveatur à Deo. Unde ad probationem Majoris dico, operationes liberas in hoc distingui à necessariis, quòd voluntas in illis se movet per modum principii elicitivi, quatenus scilicet illas elicit ex cognitione finis, sub ratione finis; non autem in necessariis, quia in illis non operatur ex cognitione finis formaliter: quòd autem voluntas se moveat in ratione principii applicantis se ad operationem (quòd est movere se quoad exercitium) non est differentia actus liberi à necessario, sed actus liberi perfecti tendentis in media, ab actu libero tendente in finem: nam cum prior supponat alium actum voluntatis, scilicet volitionem finis, bene potest intelligi quòd voluntas ex intentione finis seipsam applicet ad ea quæ sunt ad finem.

Obijes secundò: Deus non alio modo movet voluntatem ad primam volitionem finis, quàm ad electionem mediorum: Sed ad electionem mediorum ita illam movet, ut etiam voluntas seipsam moveat ad illam: Ergo etiam in prima volitione finis ita voluntas à Deo movetur, ut etiam moveat seipsam. Minor patet, Major probatur. Deus non alio modo movet voluntatem ad primam volitionem, quàm voluntatem applicando ad eam elicentiam: Atqui etiam applicat voluntatem ad electionem mediorum; cum in sententia Thomistarum, nec voluntas, nec ulla causa secunda, possit operari & in actum prodire, nisi ut applicata à Deo: Ergo Deus non alio modo movet voluntatem ad primam volitionem finis, quàm ad electionem mediorum.

Respondeo, negando Majorem: ad cujus probationem, distinguo Majorem: Non aliter Deus movet voluntatem ad primam volitionem, quàm eam applicando, applicatione generali quam exhibet omnibus causis secundis in ratione primi motoris, & generalis provisoris, nego Majorem: applicatione speciali, quam præstat in ratione motoris ac provisoris specialis, concedo Majorem; & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam. Duplíciter ergo Deus movet & applicat voluntatem ad agendum: primò motione quadam & applicatione generali, quæ omnes causas secundas movet ad agendum, & reducit de actu primo ad secundum; secundò motione quadam & applicatione speciali, quæ ut motor ac provisor specialis supplet defectum & impotentiam alicujus causæ secundæ: primo modo applicat & movet voluntatem ad electionem & alios actus qui versantur circa ea quæ sunt ad finem; secundo autem modo solum eam applicat ad primam volitionem, quia respectu illius duntaxat voluntas non est in actu in ratione principii applicativi, ut supra ostensum est. Unde Deus facit respectu primæ volitionis, quòd facit voluntas mediante intentione finis, respectu electionis mediorum; & idcirco dicimus illum concurrere ad primam volitionem finis, ut motorem specialem, quia supplet id quòd in electione præstat causa particularis; ad electionem verò, & alios actus qui circa media versantur, concurrere solum ut motorem & provisorium generalem, quia dum applicat voluntatem ad illos actus, non supplet

T

vices